

Kent Mobilyalarının Yaşlı ve Engellilere Uygun Tasarımı: Elazığ Kenti Meydanları Üzerine Uygunluk Analizi

The Suitable Design of Urban Furniture for Elderly and Disabled: The Suitability Analysis on Elazığ Town Squares

F. Demet AYKAL^{a*}, Meltem ERBAŞ^b, Meltem KOCAMAN^c

^a Doç. Dr., Dicle Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Diyarbakır, 21280, Türkiye

^b Arş. Gör., Dicle Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Diyarbakır, 21280, Türkiye

^c Mimar

ÖZET ABSTRACT

Günümüzde kent mobilyaları, sadece sağlıklı kullanıcıların gereksinimleri dikkate alınarak tasarlanmaktadır. Çoğu zaman bu tasarımlar, engelli ve yaşlı insanların evlerinin dışında özgürce dolaşabilmelerine engel olmakta ve normal bir yaşantı sürdürmelerini zorlaşmaktadır. Bu nedenle tüm kullanıcıları da kapsayan, daha güvenli, okunaklı, eşitlikçi ve ekonomik anlamda da fazla masraflı olmayan öneriler geliştirilmesi gerekmektedir.

Çalışma kapsamında halkın toplanma yeri olan meydanlar, Elâzığ ili ölçeğinde ele alınmıştır. Bu amaçla üç büyük meydan olan İzzet Paşa, Öğretmenler Evi ve Ahmet Aydar Meydanları çalışma alanı olarak seçilmiştir. Özel tasarımlara gereksinim duyan kullanıcılar; görme, işitme, bedensel engelli ve yaşlılar olarak gruplandırılmıştır. Seçilen alanlarda, engelli ve yaşlıların karşılaştıkları zorluklar, tespit edilmeye çalışılmıştır.

Bu amaçla tasarım yaklaşımları alt yapıya bağlı olan ve olmayan donatılar olarak iki grupta ele alınmıştır. Gruplar tablolarla ifade edilmiş, meydanlara ait fotoğraflarla desteklenmiştir. Mevcut durumları, gözlem ve kullanıcılarla görüşme yöntemiyle değerlendirilmiştir. Görüşmelerde kullanıcıların bu donatıları pozitif veya negatif olarak değerlendirmeleri istenmiştir. Elde edilen veriler, kullanıcıların niteliklerine göre tablolarda tanımlanmıştır.

Sonuçta Elazığ ilinde seçilmiş olan meydanlarda alt yapıya bağlı olan ve olmayan kent mobilyaları için uygunluk analizleri sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Yaşlı, Engelli, Kent Meydanları, Alt Yapıya Bağlı Donatı Elemanları, Alt Yapıya Bağlı Olmayan Donatı Elemanları

Nowadays, city furnitures are designed only considering the needs of healthy users. Mostly these designs prevent disabled and old people from walking around freely except for their home and having a normal life. For this reason, it is necessary to develop proposals that include all users, are safer, more legible, more egalitarian and less costly in economic terms.

Within the study, squares as meeting places for public were analyzed in the province Elazığ. With this aim, İzzet Paşa Square, Teacherage and Ahmet Aydar Square, three great squares were chosen as case study. Users who need special designs, were grouped in visual problems, hearing problems, physical problems ones and old ones. In chosen areas, what difficulties disabled and old ones had, were tried to determine.

In this regard, design approaches were classified into equipments depending and non-depending on infra-structure. Groups were shown in tables, they were supported with photographs associated with squares. Their current situations were determined with observation and verbal interview methods. Users were asked to evaluate these equipments as positive or negative ones in verbal interviews. Their results were described in tables in accordance with the users' characteristics.

In conclusion, suitability analyzes were made for city furnitures depending and non-depending on infra-structure in chosen squares of the province Elazığ.

Keywords: Elderly, Disabled, City Squares, Equipment Elements Depending on Infra-Structure, Equipment Elements Not Depending on Infra-Structu

1. GİRİŞ

Kent yaşamında önemli bir kamusal alan olan meydanlar ve bu alanlardaki kent mobilyaları tüm kullanıcıların gereksinimlerini karşılayacak nitelikte tasarlanmalıdır. Ülkemizde özellikle yaşlı ve engelli kullanıcıların ihtiyaçları düşünülmeden yapılan uygulamaların yaygın olduğu görülmektedir.

Ancak yaşlı ve engellilerin kentsel açık mekân kullanımları sorgulandığında en çok kent parklarını kullandıkları ortaya çıkmıştır. Bu da literatürde ortaya konan; bu kullanıcıların psikolojik çöküntüden kurtulması, toplumla uyumlu bireyler olması için sosyalleşmesi ve buna uygun mekânlarda vakit geçirmesi gerekmektedir.

Bu nedenle kapalı mekânlara hapsolmalarının önüne geçebilmek için kamusal alanlarda, bu bireylerin basit ihtiyaçlarını karşılamakla birlikte onlara nefes alınacak mekânların sunulması

* Corresponding author. Tel.: +90 532 452 32 80

E-mail address: demetaykal@gmail.com

<http://dx.doi.org/10.16950/ijad.413541>

gerekmektedir. Bu amaç doğrultusunda sokaklarda, caddelerde, parklarda vb. yerlerde peyzaj elemanı olan kent mobilyaları kullanılmaktadır.

Kent mobilyaları tasarlanırken daha çok genel kullanıcı gereksinimleri ve görsel estetik dikkate alınmaktadır. Özellikle genel kullanıcı ergonomisi düşünülerek yapılan bu tasarımlar, kamusal alanları sadece belli bir kesim için yaşanılabilir hale getirmektedir. Engelliler ve yaşlılar bu durumun dışına atılmakta ve onlara istisna gözüyle bakılmaktadır. Ancak bu insanların kentsel yaşama katılım alanındaki ihtiyaçları engelli olmayanlardan farklı olmakla birlikte benzerlik de göstermektedir. Engelli ve yaşlı olarak tanımlanan bireyleri, toplumun ayrı bir kesimi olarak nitelenmek yerine, bütünleşmiş bir parçası olarak algılayabilmek ve bunu fiziksel mekânların tasarımlarında da sağlayabilmek gerekmektedir (Çenet, 2013). Bu amaçla herkes için tasarım ve yaş dostu tasarım kriterleri göz önüne alınarak kent mobilyalarının tasarlanması ve düzenlenmesi gerekmektedir.

Çalışmanın temel hedefi; engelli ve yaşlı bireylerin kamusal alandaki kent mobilyalarından faydalanmaları ve bağımsız olarak hareket edebilmeleri için gerekli tasarım ilkelerinin belirlenmesi ve bu bağlamda Elazığ Kent Örneği üzerinden tasarım önerilerinin ortaya konulmasıdır.

Engelli kavramı; sakat, engelli, yetersiz gibi kelimelerle ifade edilmektedir. Engellilere ilişkin sorumluluk üstlenen kurum, kuruluş, sivil toplum örgütü ve bu birimlerle ilgili kanun, tüzük ve yönetmeliklerde de engelliler farklı isimlerle ifade edilmiştir. Doğuştan veya sonradan herhangi bir nedenle bedensel, zihinsel, ruhsal, duyuşsal ve sosyal yeteneklerini çeşitli derecelerde kaybetmesi nedeniyle toplumsal yaşama uyum sağlama ve günlük gereksinimlerini karşılama güçlükleri olan ve korunma, bakım, rehabilitasyon, danışmanlık ve destek hizmetlerine ihtiyaç duyan kişi "engelli" olarak tanımlanmaktadır(5378 Sayılı Engelliler Kanunu). Farklı nedenlere bağlı olarak oluşan engellilik temel olarak dört başlıkta incelenmektedir. Bunlar; bedensel engelli, görme engelli, işitme ve konuşma engelli, zihinsel engellidir.

Yaşlılık yaşam sürecinde gelişme ve olgunlaşmayı takip eden, genetik yapı ve çevre arasındaki etkileşimin en üst düzeyde görüldüğü fizyolojik ve ruhsal değişimlerin ortaya çıktığı karmaşık yönleri olan, tüm canlılarda görülen ve yaşamın çocukluk, gençlik, yetişkinlik gibi doğal ve kaçınılmaz bir dönemidir (Pekcan, 2000).

Yaşlanma ve yaşlılık dünyanın her yerinde engellilik eğilimlerini ciddi biçimde etkilemektedir. Burada dolaysız bir ilişki söz konusudur. Yaşlanan bireylerde engellilik riski artmaktadır. Dünya nüfusu ise önceden görülmemiş bir hızla yaşlanmaktadır. Engellilik oranlarının yaşlanmakta olan bireylerde daha yüksek olması hastalık, yaralanma ve kronik hastalık nedeniyle yaşam boyu biriken sağlık risklerine işaret etmektedir. Dünya Sağlık Örgütü 45 yaş ve üzeri insanlarda, engellilik yaygınlığını düşük gelirli ülkelere, yüksek gelirli ülkelere nazaran ve kadınlarda erkeklerden daha fazla olduğu yönünde tespitlerde bulunmuştur (Dünya Sağlık Örgütü, 2011).

Kent mobilyaları, kente ait tüm açık alanlarda, kullanıcısının belirsiz olduğu, çeşitli açık alan işlevlerine yönelik, çoğunlukla sabit hizmet ekipman ve yapıları olarak adlandırılmaktadır (Hacıhasanoğlu, 1991). Başka bir tanımlamayla kent mobilyaları, kent kavramı ile birlikte, belirli süreçler sonucu, kullanıcıların gelişen ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik ürünlerden oluşan sistemdir (Hacıhasanoğlu, 1991).

Kent halkına hizmeti hedefleyen, onlara kent yaşamı içinde çeşitli kolaylıklar sağlayan, belli koşul ve standartlara bağlı olarak tasarlanıp üretilen, belli kurum ya da sektörlerce yapılan donatılara "kentsel mobilya" ya da "kent mobilyası" denilmektedir (Akyol, 2006).

Kent mobilyaları; oturma bankları, aydınlatma lambaları, telefon kulübeleri, çöp kutuları, bitki kasaları, bilet, gazete, çiçek gibi satış büfeleri, halka açık tuvaletler, otobüs durakları ve işaret/bilgilendirme levhalarını kapsamaktadır (Tasarım Rehberi, 2016).

Kent mobilyaları, bulunduğu kentin kimliğini taşıyan elemanlardır. Kullanıldıkları kentin mimari özellikleriyle bütünleşmeleri, kent kullanıcılarının kabullenmesi ve beğenisi açısından önemlidir (Ghorab, 2015).

Kent Mobilyalarının Sınıflandırılması

Kullanıcıların çeşitli gereksinimlerini karşılayan kent mobilyalarının sınıflandırılmasında farklı yaklaşımlar bulunmaktadır. İşlevlerine bağlı olarak yapılan sınıflandırmaya göre alt yapıya bağlı ve bağlı olmayan kent mobilyaları olarak ikiye ayrılmaktadır (Akyol, 2006).

Alt yapıya bağlı kent mobilyaları; aydınlatma elemanları, işaret levhaları, telefon kulübeleri, meydan saatleri, su öğesi, satış birimleri, bakım kapakları, otobüs durakları

Alt yapıya bağlı olmayan kent mobilyaları ise; çöp kutuları, oturma elemanları, çiçeklikler, üst örtü elemanları, ağaç altı ızgaraları ve koruyucuları, sınırlandırma elemanları, oyun alanı elemanları, plastik sanat objeleri, bisiklet park yerleri olarak gruplandırılmaktadır.

1.1. Engelli ve Yaşlıların Kentsel Alandaki Erişim Zorlukları ve Kent Mobilyalarında Engelsiz Tasarımlar

Genel olarak günümüzde yaşanan konuttan, kamusal yaşam alanlarına ve ulaşım araçlarına kadar tüm çevresel unsurların engellilerin özellikleri ve gereksinimleri dikkate alınarak tasarlanmadığı bir gerçektir. Kentlerimizin çoğunda engelli bireylerin erişim ve ulaşım olanaklarını engelleyici pek çok unsura rastlanmaktadır. Yollar, kaldırımlar, kamu binaları, parklar ve bahçeler, okullar, içinde yaşanan konutlar, ulaşım araçları ve bunun gibi daha birçok yapı çevre unsuru, engelli ve yaşlıların topluma katılmasının önünde ciddi birer engel oluşturmaktadır. Böylece sahip olduğu engeli nedeniyle hareket yeteneği sınırlanmış insanların bu ve benzeri sebeplerle yaşadıkları sınırlama daha da artmaktadır. Bunun anlamı hareket yeteneği sınırlanan bireyin toplumsal yaşamdan dışlanmasıdır (Koca, 2010).

Bozuk yüzeyli yollar, güvenlik tedbirleri alınmayan alt yapı çalışmaları, çok yüksek kaldırımlar, engelli ve yaşlıların kullanımına uygun olmayan telefon ve telefon kabinleri, sesli ve görsel uyarıcılar olmadığı için onlara hizmet edemeyen ulaşım sistem ve araçları, kent ulaşımı ve yaşamında yoğun olarak karşılaşılan engeller arasında yer almaktadır (Çenet, 2013).

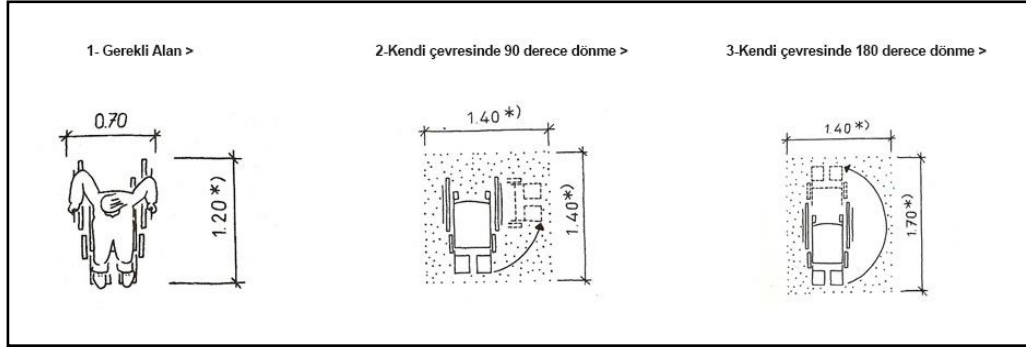
Yapılan çalışmalar ve yaratılmaya çalışılan farkındalıklara rağmen kent mobilyalarının pek çoğunun tam olarak bir standarda oturmadığı görülmektedir. Otobüs duraklarından, çöp kovalarına engelli ve yaşlılar bazı hizmetlere erişimde zorlanmaktadır. Diğer taraftan kent içerisindeki kamuya yönelik hizmetlerden yararlanmaları oldukça güçtür. Örneğin, otobüs duraklarında engelli bireylerin bekleyebileceği özel alanlar bulunmamakta, vasitanın geldiği duyma ve görme engelli bireyler tarafından tespit edilememekte, otobüslere binecek olan engelli birey için özel bir sistem bulunmamaktadır (Anonim 3, 2016). Kaldırım yükseklikleri standartların üzerindedir ve tüm kaldırımlarda rampa bulunmamakta, rampa bulunan kaldırımlarda ise eğim standartlarına uyulmamaktadır.

1.1.1. Herkes İçin Tasarım Kavramı

İçinde yaşanan mekân ve çevrelerin, kullanılan ürün ve donatıların zaman zaman ihtiyaca tam cevap veremediği, kullanıma uygun olmadığı görülmektedir. Her insan farklı yetenek, eğitim ve ihtiyaçlara sahip, farklı kullanım kolaylıkları arayan bireyler olarak beklentilerinin karşılanmasını talep etmektedir. Bu çerçeveye bir de oldukça geniş bir çeşitlilik sergileyen insan profili, çocukları, yaşlıları, engelli insanları, farklı boyutları olan, çok kısa, çok uzun, zayıf ya da kilolu insanları, hasta ya da sakatlanmış insanları, hamile bayanları, çocuklu bireyleri ve daha nice farklı insanlık durumu dikkate alındığında geniş bir yelpazeye karşı karşıya kalınmaktadır. Ürün, donatı, mekân veya içerisinde yaşadığımız fiziksel çevrelerin bu farklı kullanıcı profili tarafından kullanılabilmesini olanaklı kılan, bütünsellik sağlayan tasarım ve düşünce yaklaşımına "herkes için tasarım" adı verilmektedir. Herkes için tasarım; ürün, mekân ve çevrelerin farklı yaş, beceri, durum ve yeterlilikteki insanların olabilecek en büyük kitlesi tarafından kullanılacak şekilde tasarlamak, olarak tanımlanmaktadır (Story vd. 1998).

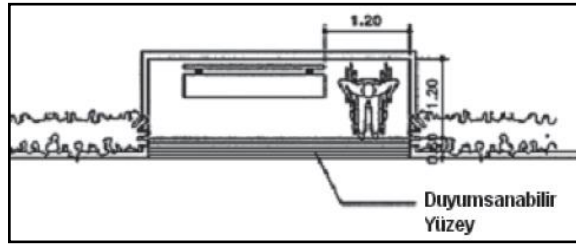
Herkes için tasarım prensipleri; eşit kullanım, kullanımda esneklik, basit ve sezgisel kullanım, algılanabilir bilgilendirme, tasarımda hata payı, düşük fiziksel güç harcanması ve yaklaşım ve kullanım için boyut ve mekân sağlanması prensibidir (Anonim 2).

Bu tasarım prensipleri doğrultusunda; kamusal alanda en çok zorlanan tekerlekli sandalye kullanıcılarıdır. Tekerlekli sandalye kullanıcıları, nesnelerin çevresinde hareket etmek için manevra alanına gereksinim duymaktadır (Şekil 1).

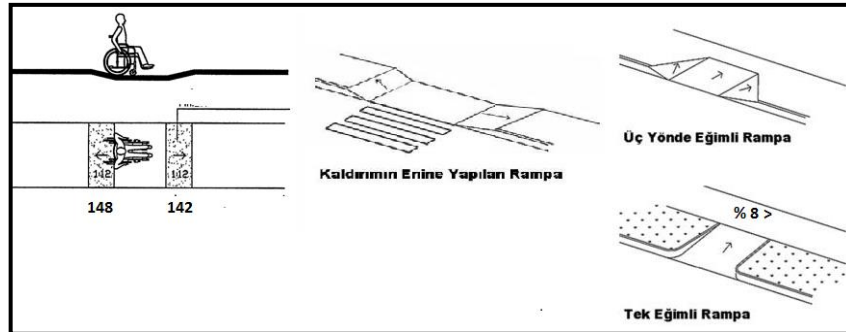
Şekil 1. Tekerlekli Sandalye Kullanıcı Manevra Alanları (BM, 2004)

Yollar boyunca ve başka mekanlarda kentsel donatı elemanlarının etrafında bu kullanıcıların arabalarını yanaştırabilecekleri yerlerin bırakılması gerekmektedir (Şekil 2).

Şekil 2. Oturma ceplerinin tasarımı (BM, 2004)

Basit ve sezgisel kullanım ilkesine göre eğim % 8'den fazla olmamalı, ancak 10 m'den uzun rampalarda maksimum eğim % 6 olarak uygulanmalıdır. Tekerlekli sandalye ve/veya yaşlı/engelli kullanıcılar için ideal olarak % 5, en çok % 8 eğimli rampalar uygulanmalıdır. Rampa genişliği en az 90 cm olmalıdır (Şekil 3).

Şekil 3. Yaya yolu ve kaldırımlarda rampa kullanımı (Anonim 4)

Rampaların yüzeyleri sert, stabil, kaymaz ve çok az pürüzlü malzeme ile kaplanmalıdır. Yüzeydeki pürüzlülük yüksekliklerinde 2 cm'den büyük farklılık olmamalıdır (Dünya Engelliler Vakfı, 2010; TS 12576).

Görme engelliler, doğal çevreler içerisinde hareket ederlerken, sınırlı görüşlerine ve çevrelerini algılamalarına güvenirlir. Yollara çıkıntı yapan banklar, çöp kutuları, yine yollara sarkan işaret levhaları ya da ağaç dalları gibi uygulamalar görme engelliler için olası tehlikeler oluşturmaktadır. Görme engelliler, açık alanlarda rahat hareket edebilmek için bastonlar kullanmaktadır. Bastonlar sınırlı bir görüş olanağı sağlamakta ve yalnızca belirli bir alan içerisinde algılamaya yardımcı olmaktadır. Dolayısıyla yaya yolları üzerinde yerleri bastonla belirlenemeyen nesnelere kaçınılmalıdır. Yol üzerinde 68 cm'in üzerinde çıkıntı yapan nesnelere, baston tarafından kolayca algılanamayacaktır (Yücel, 2008).

Görme engellilerin açık alanlarda yönlendirilmesi önemlidir. Yol yüzeylerinde yer alan dokunsal uyarı bantları görme engellileri yönlendirmede ve olası tehlikeleri önceden haber vermede kullanılmalıdır. Kaldırım üzerine iskele kurulmuşsa, en az 1,1 m genişlikte geçiş yolu bırakılmalıdır. İskelelerin köşe noktaları tamponla kapatılmalı ve bütün dikey destekler 15 cm

kalınlıkta zıt renkli şeritler ile işaretlenmiş olmalıdır. Bu şeritler, alt kenarları yerden 1,5. 1,7 m yüksekliğe gelecek şekilde sabitlenmelidir (ÖZİDA, 2008).

Bina ana girişlerinde yaya kaldırımında, yaya yolunun zemin kaplamasından ayrı olarak 1,25 m x 1,25 m ebadında görme engellilerce algılanabilir dokuda ayrı bir zemin kaplaması kullanılmalıdır. Görme engellileri bilgilendirme için umumi yerlerde ses veya kabartma semboller veya iri punto kullanılmalıdır (Dünya Engelliler Vakfı, 2010), (Şekil 4).

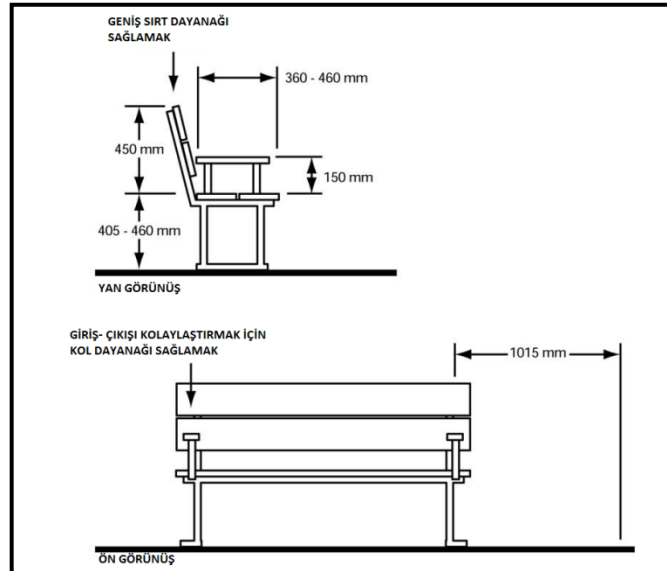

Şekil 4. Görme Engellilerin Baston Kullanma Tekniği (W. H. F., 2008)

İşitme engelliler sesleri duymadığından göz ile daha rahat algılanacak iyi aydınlatma ve açık alana gereksinim duymaktadırlar. Açık alan düzenlemesi kişilerin alanı görsel olarak taramasını engellemeyecek şekilde tasarlanmalıdır (W.H.F., 2008). Yönlendirme ve uyarma araçları için gerekli düzenlemeler, özellikle görme ve işitme engelliler için önemlidir. Bariyer, engel, merdiven gibi elemanlar için fark edilebilir bir işaretleme yapılmalıdır (Spahiu, 2014).

İşitme yetersizliği bulunan bireyler düşünülerek onlara uygun ses geçirmeyen ve ses tonu ayarlanabilir telefon kabinleri tasarlanmalıdır (Dünya Engelliler Vakfı, 2010).

Yaşlıların çoğu yaşa bağlı olarak farklı şekillerde görme kaybı, eklem iltihabı, çarpma, kalça ve diz protezi gibi problemlere sahip olmaktadır. Özellikle oturma birimlerinde yaşlı insanlar oturur pozisyona geçerken ya da kalkarken kol desteğine ihtiyaç duymaktadırlar. Ayrıca sırt ağrısı çeken yaşlı bireyler sırtlarını yaslayabilecekleri donanımlara da ihtiyaç duymaktadırlar (Şekil 5).

Şekil 5. Oturma Birimi İdeal Ölçüleri (Anonim 5, 2014)

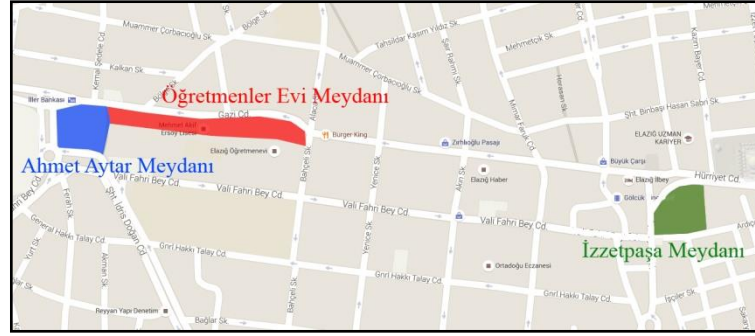
Yaşlılık nedeniyle unutkanlık problemi olan kişiler ya da herhangi bir nedenle hafızasını kaybetmiş olan kişiler için zemin kaplama malzemeleriyle yollarda bir tür çizgili kodlama da uygulanabilecektir (Koca, 2010). Rekreasyon alanları ve parklara, çocuk, yaşlı ve engellilerin kolay erişiminin sağlanması temel hedef olmalıdır. Kolaylıkla algılanabilmesi için parklar, yollara, yaya yollarına ve bisiklet yollarına yakın konumlanmalıdır. Tasarımda binaların ve açık

alanların mekânsal bütünleşmesi sağlanmalıdır. Dış mekân kullanımında rahatlık ve güvenlik, diğer insanlarla bir arada olabilme kolaylığı gibi noktalar önem taşımaktadır (Koca, 2010).

2. MATERYAL VE YÖNTEM

Çalışma kapsamında halkın toplanma yeri olan meydanlar, Elâziğ ili ölçeğinde ele alınmıştır. Bu amaçla üç büyük meydan olan İzzet Paşa, Öğretmenler Evi ve Ahmet Aytar Meydanları çalışma alanı olarak seçilmiştir.

Çalışma alanları olan bu meydanlar, Elazığ ilinin en kalabalık/merkez çarşılarının olduğu Vali Fahri Bey Caddesi ile Gazi Caddesi'nin başlangıcı ve bitiminde yer alması ve kullanıcı çeşitliliği nedeniyle seçilmiştir (Şekil 6).

Şekil 6. Elazığ Merkezi ve Çalışma Alanları

İzzetpaşa Meydanı, ismini karşısındaki İzzetpaşa Cami'sinden almıştır. İzzetpaşa camisine yakın olmasının yanında, bankalar, valilik ve PTT'ye yakın olması sebebiyle özellikle yaşlı nüfus tarafından kullanılan bir meydandır (Şekil:7-8).

Şekil 7. İzzetpaşa Meydanı Kuş Bakışı Görünümü(Elazığ Bel., 2016)

Şekil 8. İzzetpaşa Meydanı

Bir haftalık sürede yapılan gözlemlerde meydanın daha çok gündüz iş saatlerinde yoğun olduğu görülmüştür. Yağışın olduğu günlerde ise meydan sadece bir geçiş mekânı olarak kullanılmaktadır.

Elazığ Öğretmenler Evi Meydanı, Elazığ Öğretmenler Evi'nin Gazi Caddesi ile arasında bulunmaktadır. Üniversite ile çarşı merkezi arasında bulunan bu meydan hem rekreasyon hem de bir geçiş alanı olması sebebiyle gün boyunca yoğun olmaktadır. Özellikle akşamları iş ve okul çıkışlarında genç nüfus tarafından kullanıldığı görülmektedir(Şekil:9-10).

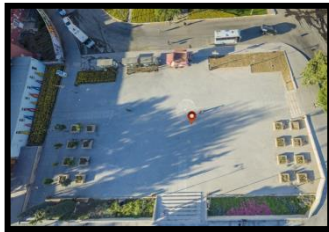

Şekil 9. Öğretmenler Evi Meydanı
Kuş Bakışı Görünümü (Elazığ Bel.,2016)

Şekil 10. Elazığ Öğretmenler Evi
Meydanı

Ahmet Aytar Meydanı, Gazi Caddesi ve Vali Vahri Bey Caddesinin Valilik Binası'nın keşişiminde yer almaktadır. Daha çok toplanma-aktivite amaçlı düzenlenen bu meydan bir keşişim noktası olduğundan bekleme ve dinlenme alanı özelliği de taşımaktadır. Çarşıya olan uzaklığı sebebiyle diğer meydanlara göre daha tenha olmaktadır(Şekil:11-12).

Şekil 11. Ahmet Aytar Meydanı Kuş
Bakışı Görünümü(Elazığ Bel., 2016)

Şekil 12. Ahmet Aytar Meydanı

Özel tasarımlara gereksinim duyan kullanıcılar, görme, işitme, bedensel engelli ve yaşlılar olarak gruplandırılmıştır. Çalışma alanı olarak seçilen meydanlarda, engelli ve yaşlıların karşılaştıkları zorluklar tespit edilmeye çalışılmıştır.

Bu amaçla tasarım yaklaşımları alt yapıya bağlı olan ve olmayan donatılar olarak iki grupta ele alınmıştır. Gruplar tablolarla ifade edilmiş, 12.05.2016 tarihi saat 09:00- 12:00 saatleri arasında meydanlara ait fotoğraflamalar yapılarak desteklenmiştir. Mevcut durumları, 07.04.2016-14.04.2016 ve 12.05.2016-20.05.2016 tarihleri ve 08:00-11:00, 13:00-16:00 ve 18:00-21:00 saatleri arasında yapılan gözlem ve kullanıcılara uygulanan nitel araştırma yöntemlerinden yarı-yapılandırılmış görüşme yöntemiyle belirlenmiştir. Bu görüşmeler yapılırken özellikle değişik kullanıcı profilini tespit etmek amacıyla farklı tarih ve saatler tercih edilmiştir. Kullanıcı profili ise aşağıdaki gibidir (Tablo 1).

Tablo 1. Ankete katılan kullanıcı profili

Yer Adı						İzzet Paşa Meydanı						
Cinsiyet		Yaş Aralığı				Çalışma Durumu			Engel Durumu			
Kadın	Erkek	25-35	36-45	46-65	65üstü	Çalışan	Emekli	Öğrenci	Bedensel	Görme	İşitme	Yaşlı
%35	%65	%5	%11	%29	%55	%45	%50	%5	%12	%10	%18	%60
Yer Adı						Elazığ Öğretmen Evi Meydanı						
Cinsiyet		Yaş Aralığı				Çalışma Durumu			Engel Durumu			
Kadın	Erkek	25-35	36-45	46-65	65üstü	Çalışan	Emekli	Öğrenci	Bedensel	Görme	İşitme	Yaşlı
%22	%78	%3	%10	%26	%61	%40	%58	%2	%5	%13	%6	%76
Yer Adı						Ahmet Aytar Meydanı						
Cinsiyet		Yaş Aralığı				Çalışma Durumu			Engel Durumu			
Kadın	Erkek	25-35	36-45	46-65	65üstü	Çalışan	Emekli	Öğrenci	Bedensel	Görme	İşitme	Yaşlı
%51	%49	%8	%7	%16	%69	%30	%62	%8	%10	%9	%19	%62

Görüşmelerde her meydan için 45 kullanıcının bu donatıları pozitif veya negatif olarak değerlendirmeleri istenmiştir. Sonuçta engelli ve yaşlı bireylerin kamusal alan olan meydanları ve buradaki kent mobilyalarını kolaylıkla kullanabilmeleri ve bağımsız olarak hareket edebilmeleri için gerekli tasarım ilkeleri belirlenmiştir. Bu bağlamda Elazığ ilinde seçilmiş olan meydanlarda, alt yapıya bağlı olan ve olmayan kent mobilyaları için tasarım önerileri sunulmuştur.

3. BULGULAR VE DEĞERLENDİRME

Yapılan çalışmalar sonucunda meydanlar, farklı tablolar halinde değerlendirilmiştir. Değerlendirmede donatı elemanları, mevcut durum, kullanıcının engel grubu sınıflandırılmıştır. Sınıflandırmada, meydan tasarımındaki engel durumunun, konusunda uzman olan peyzaj mimarı tarafından göre "uygun" ve "uygun değil" sıfatlarıyla tanımlamaları yapılmıştır (Tablo 2-3).

Tablo 2. İzzetpaşa Meydanı Kent Mobilyaları Analizi("+"=Uygun; "-"=Uygun Değil)

Türü	Fotoğraflar	Mevcut Durum	Engel türü	Engelsiz tasarım
Oturma elemanları		<ul style="list-style-type: none"> Oturma elemanlarının yanında tekerlekli sandalye kullanıcıları için uygun alan bulunmaktadır. Görme engellileri bu alana yönlendiren zemin kabartmaları bulunmamaktadır. Yaşlı bireylerin sırtlarını yaslayacakları şekilde uygun tasarlanmıştır. 	Bedensel	+
			Görme	-
			İşitme	+
			Yaşlı	+
Oturma elemanları-Çiçeklik		<ul style="list-style-type: none"> Oturma elemanlarının yanında tekerlekli sandalye kullanıcıları için uygun alan bulunmaktadır. Görme engellileri bu alana yönlendiren zemin kabartmaları bulunmamaktadır. Yaşlı bireylerin yaşlanacakları şekilde uygun tasarlanmamıştır. 	Bedensel	+
			Görme	-
			İşitme	+
			Yaşlı	-
Oturma elemanları-Çiçeklik		<ul style="list-style-type: none"> Oturma elemanlarının yanında tekerlekli sandalye kullanıcıları için uygun alan bulunmamaktadır. Görme engellileri bu alana yönlendiren zemin kabartmaları bulunmamaktadır. Yaşlı bireylerin yaşlanacakları şekilde uygun tasarlanmamıştır. 	Bedensel	-
		<ul style="list-style-type: none"> Oturma elemanlarının yanında tekerlekli sandalye kullanıcıları için uygun alan bulunmamaktadır. Görme engellileri bu alana yönlendiren zemin kabartmaları bulunmamaktadır. Yaşlı bireylerin yaşlanacakları şekilde uygun tasarlanmıştır. 	Görme	-
			İşitme	+
			Yaşlı	+
Çiçeklik		<ul style="list-style-type: none"> Fark edilebilir boyutta olan bu öge yoğun sirkülasyon üzerinde olmadığından herhangi bir engel teşkil etmemektedir. 	Bedensel	+
			Görme	+
			İşitme	+
			Yaşlı	+

Rampa		<ul style="list-style-type: none"> • %10,2 eğime sahip olan bu rampa bedensel engelliler için uygun olarak tasarlanmıştır. • Rampa giriş-çıkışında zemin kabartması olmaması görme engelliler açısından elverişsizdir. 	Bedensel	+
			Görme	-
			İşitme	+
			Yaşlı	+
Çeşme		<ul style="list-style-type: none"> • 70 cm yüksekliğe sahip olan çeşme alt kısmında bulunan boşluk ile tekerlekli sandalye kullanıcıları ve için uygun tasarlanmıştır. • Fakat sırt ağrısı çeken bireyler eğilmekte zorluk çekecekleri için tam olarak uygun değildir. • Görme engellileri çeşmeye yönlendiren zemin kabartmaları bulunmamaktadır. 	Bedensel	+/-
			Görme	-
			İşitme	+
			Yaşlı	+/-
Aydınlatma		<ul style="list-style-type: none"> • 4 mt aralıkla kullanılmış olan aydınlatma elemanları yeterli aydınlık seviyesini sağlayamamaktadır. 	Bedensel	+
			Görme	-
			İşitme	-
			Yaşlı	-
Satış Birimleri		<ul style="list-style-type: none"> • Yerden 45 cm yükseğe yerleştirilmiş olan satış birimi tüm kullanıcılar için engel teşkil etmektedir. • Görme engellileri yönlendiren zemin kabartmaları bulunmamaktadır. 	Bedensel	-
			Görme	-
			İşitme	-
		<ul style="list-style-type: none"> • Satış vitrini yerden 75 cm yüksekte olan satış biriminin önünde engel bulunmaması sebebiyle tekerlekli sandalye kullanıcılarına uygun tasarlanmıştır. • Satış birimine yönlendiren zemin kabartmaları olmaması sebebiyle görme engellilere uygun tasarlanmamıştır. 	Bedensel	+
			Görme	-
			İşitme	+
Çöp Kutuları		<ul style="list-style-type: none"> • 60 cm yüksekliğinde olan çöp kutuları kullanıcılar için uygun tasarlanmıştır. 	Bedensel	+
			Görme	+
			İşitme	+
			Yaşlı	+
Zemin		<ul style="list-style-type: none"> • Düz yüzeyli, ani inişli-çıkışlı olmayan zemin yüzeyi bedensel engelliler ve yaşlı bireyler için uygundur. • Yüksek duvarlarla bölünmemiş olması işitme engellilere uygundur. • Hiç zemin kabartması bulunmaması meydanı görme engellilerin kullanmasını engellemektedir. 	Bedensel	+
			Görme	-
			İşitme	+
			Yaşlı	+

Tablo 3. Elazığ Öğretmen Evi Meydanı Kent Mobilyaları Analizi("+=Uygun; "-= Uygun Değil)

Türü	Fotoğraflar	Mevcut Durum	Engel türü	Engelsiz tasarım
Oturma elemanları		<ul style="list-style-type: none"> Oturma elemanlarının yanında tekerlekli sandalye kullanıcıları için uygun alan bulunmaktadır. Görme engellileri bu alana yönlendiren zemin kabartmaları bulunmamaktadır. Yaşlı bireylerin sırtlarını yaslayacakları şekilde uygun tasarlanmıştır. 	Bedensel	+
			Görme	-
			İşitme	+
			Yaşlı	+
		<ul style="list-style-type: none"> Oturma biriminin iki köşesinde çöp kutusu bulunması tekerlekli sandalye kullanıcılarına engel olmaktadır. Yaşlı bireylerin, yaslanamaması engel oluştururken üst örtüye sahip olması yağmur ve güneşe karşı onları korumaktadır. Zemin kabartmaları ile görmen engelliler buraya yönlendirilebilmektedir. 	Bedensel	-
			Görme	+
			İşitme	+
			Yaşlı	-/+
Oturma elemanları-Çiçeklik		<ul style="list-style-type: none"> Oturma birimlerinin iki köşesinin de açık olması burayı tekerlekli sandalye kullanıcılarının da kullanmasını sağlamaktadır. Yaslanacak kısım olmaması yaşlılar açısından olumsuz iken görme engellilerinin zemin kabartmaları ile yönlendirilmeleri olumludur. 	Bedensel	+
			Görme	+
			İşitme	+
			Yaşlı	-
Rampa		<ul style="list-style-type: none"> Kaldırım ile yol arasında bulunan rampa eğimi tekerlekli sandalye kullanıcıları için uygun tasarlanmıştır. Rampa başlangıcında bulunan kabartmalar görme engellileri önceden uyarılmaktadır. 	Bedensel	+
			Görme	+
			İşitme	+
			Yaşlı	+
Çeşme		<ul style="list-style-type: none"> Çeşme yalağının 45 cm derin olması tüm kullanıcılar için engel oluşturmaktadır. Çeşme musluğunun terden 55 cm yukarda olması sırt ağrısı olan bireyler için engel oluşturmaktadır. 	Bedensel	-
			Görme	-
			İşitme	-
			Yaşlı	-
Aydınlatma		<ul style="list-style-type: none"> 2,5 mt aralıklarla bulunan aydınlatma elemanları aydınlatma bakımından yeterlidir. 	Bedensel	+
			Görme	+
			İşitme	+
			Yaşlı	+

Çöp Kutusu		<ul style="list-style-type: none"> 60 cm yüksekliğinde olan çöp kutuları kullanıcılar için uygun tasarlanmıştır. 	Bedensel	+
			Görme	+
			İşitme	+
			Yaşlı	+
Zemin		<ul style="list-style-type: none"> Düz yüzeyli, ani inişli-çıkışlı olmayan zemin yüzeyi bedensel engelliler ve yaşlı bireyler için uygun tasarlanmıştır. Yüksek duvarlarla bölünmemiş olması işitme engellilere uygundur. Zemin kabartmasının bulunması meydanın görme engelliler tarafından rahatlıkla kullanılmasını sağlamaktadır 	Bedensel	+
			Görme	+
			İşitme	+
			Yaşlı	+
Üst Örtü		<ul style="list-style-type: none"> Yağmur, güneş ve rüzgar etkisinden korumakta olup tüm kullanıcılar için uygun tasarlanmıştır. 	Bedensel	+
			Görme	+
			İşitme	+
			Yaşlı	+
Elektrikli Şarj		<ul style="list-style-type: none"> Akülü tekerlekli sandalye kullanıcılarının ihtiyaç anında gelip yararlanması için meydana bir tane bulunmaktadır 	Bedensel	+
			Görme	+
			İşitme	+
			Yaşlı	+

Tablo 4. Ahmet Aydar Meydanı Kent Mobilyaları Engelsiz Tasarım Analizi("+ "=Uygun; "- "= Uygun Değil)

Türü	Fotoğraflar	Mevcut Durum	Engel türü	Engelsiz tasarım	
Oturma elemanları		<ul style="list-style-type: none"> Her iki köşesi kapalı olan oturma birimi tekerlekli sandalye kullanıcıları için uygun değildir. Yaslanacak kısmın bulunmaması yaşlı kullanıcılar için ve zemin kabartması bulunmaması görme engelliler için uygun değildir. 	Bedensel	-	
			Görme	-	
			İşitme	+	
			Yaşlı	-	
Rampa		<ul style="list-style-type: none"> %25 eğime sahip rampa bedensel engelli ve yaşlı bireyler için uygun tasarlanmamıştır. Rampanın varlığının zemin kabartması ile uyarılmaması ise görme engelliler için olumsuzluk oluşturmaktadır. 	Bedensel	-	
			Görme	-	
			İşitme	-	
			Yaşlı	-	
Oturma Elemanları-Çiçeklik		<ul style="list-style-type: none"> Köşelerinin açık olması tekerlekli sandalye kullanıcıları için uygundur. Yaslanılacak kısmın olmaması yaşlılar için olumsuzken ağaçların gölgesinde bulunması bakımından oturma birimini olumlu tasarlanmıştır. 	Bedensel	+	
			Görme	-	
			<ul style="list-style-type: none"> Oturma elemanlarının yanında tekerlekli sandalye kullanıcıları için uygun mekan bulunmamaktadır. Görme engellileri bu mekana yönlendiren zemin kabartmaları bulunmamaktadır. Yaşlı bireylerin yaslanacakları şekilde uygun tasarlanmıştır. 	Bedensel	-
				Görme	-
Aydınlatma		<ul style="list-style-type: none"> Oturma birimleri etrafında 2mt aralıklarla bulunan aydınlatma elemanları aydınlatma bakımından uygun tasarlanmışken meydana hiç bulunmaması buranın loş ışıklı olmasına neden olmaktadır. 	Bedensel	+/-	
			Görme	+/-	
			İşitme	+/-	
			Yaşlı	+/-	
Çöp Kutusu		<ul style="list-style-type: none"> 60 cm yüksekliğinde olan çöp kutuları kullanıcılar için uygun tasarlanmıştır. 	Bedensel	+	
			Görme	+	
			İşitme	+	
			Yaşlı	+	
Zemin		<ul style="list-style-type: none"> Düz yüzeyli, ani inişli-çıkışlı olmayan zemin yüzeyi bedensel engelliler ve yaşlı bireyler için uygun tasarlanmıştır. Yüksek duvarlarla bölünmemiş olması işitme engellilere uygundur. Hiç zemin kabartması bulunmaması meydanı görme engellilerin kullanmasını engellemektedir 	Bedensel	+	
			Görme	-	
			İşitme	++	
			Yaşlı		

İzzetpaşa Meydanı; analizler sonucu bu meydanın görme engelliler düşünülmeden tasarlandığı ortaya çıkmaktadır. Buranın görme engelliler tarafından da rahatlıkla kullanılabilmesi için zemin kabartmaları kullanılması gerekmektedir. Aydınlatma elemanlarının yetersiz olması, meydan kullanımında görme bozukluğu olan bireyler için tehlike oluşturmaktadır. Var olan aydınlatma elemanlarının arasına birer tane daha aydınlatma elemanının yerleştirilmesi sorunu ortadan kaldıracaktır. Oturma elemanlarının çeşitli olması ise her kullanıcıya hitap ettiğinden, meydan açısından uygun olduğu görülmektedir.

Elazığ Öğretmen Evi Meydanı'nda; analizler sonucu meydanın engelliler açısından uygun olduğu saptanmıştır. Oturma elemanlarının çeşitli olması ise her kullanıcıya hitap ettiğinden, meydan açısından uygun olduğu görülmektedir.

Ahmet Aytar Meydanı'nın bedensel engelliler için engelsiz tasarım kriterlerini tam olarak taşımadığı görülmektedir. Rampa eğimi azaltılarak alana tekerlekli sandalye kullanıcılarının girmesi mümkün olabilecektir. Zeminde görme engelliler için zemin kabartmaları yerleştirilerek bu meydanı görme engelliler için de "ulaşılabilir meydan" statüsüne çıkarılabilir. Oturma birimlerinin tekerlekli sandalye kullanıcıları için uygundur. Ancak sadece bir adet kullanılmış olması yaşlılar için yetersizdir. Yaşlıların yaslanacakları şekilde uygun tasarlanmış oturma elemanı sayısı artırılarak sorun ortadan kalkmış olacaktır.

4. SONUÇLAR

Engelsiz, erişilebilir yaşamın toplumumuz tarafından vazgeçilmez bir ihtiyaç olarak görülmesini sağlamak adına; erişilebilirlik kavramını sorgularken verilen örneklerden de anlaşılacağı gibi Elazığ İli'nde yasal düzenlemelerin ne kadarının uygulandığına, peyzaj mimarının konuya verdiği öneme ve kullanıcıların beklentilerine bakıldığında yaş dostu ve herkes için tasarım kriterlerinde çevre düzenlemeleri bağlamında çok yetersiz olduğu görülmektedir. Farklı özellik ve yetiye sahip tüm bireyler, özellikle de yaşlı ve engelliler tarafından uygun hale getirilmesi öncelikle bir "etik" bir durumdur. Bu bağlamda özellikle kamusal alanların tesis, bakım, yönetim konularında sorumlu yerel yönetimlerin idari kadrolarından bu etik görevi yerine getirebilecek altyapı ve bilgi birikimine sahip olması gerekmektedir.

Herkes için tasarım ve yaş dostu tasarım rehberlerine uygun planlama, tasarım ve uygulamaları yapılmış çevrede, bu alanların uygun kullanılması için empati kurabilen duyarlı bireylerden oluşması kısaca "toplum farkındalığı"nın yaratılması önemlidir. Kaldırımı, rampası ve engelli işareti teknik şartlara uygun olarak tasarlanmış alanların işlerliği ancak bu alanlara park etmeyen, kaldırımlarda yayaya engel olmayan, empati yeteneği gelişmiş ve farkında olan bireyler ile gerçekleşecektir.

Erişilebilirliğin sağlanması, standartlara uygunluğun her aşamada sağlanması ve denetlenmesi ile mümkün olacaktır. İmar planlarında kat yüksekliklerinin yanı sıra yaşlı ve engelli tüm bireylerin bağımsız, güvenli ve konforlu bir çevrede bireysel gereksinimlerinin ve uygun servislerin kurgulanması gereklidir. Kamusal alanlarda çeşme, yeterli sayıda ve uygun standartlarda tuvaletlerin, gölgeli oturma ve yürüme mekânlarının olması zorunludur.

Standartların olduğu Ortak Tasarım Rehberi hazırlanmalı ve bu standartlar tüm kentte aynı olmalıdır. Her bir yerel yönetim ne olursa olsun kentin tamamında aynı standartlarda kentsel tasarım uygulanmalıdır. Kullanıcılar, kentin tüm noktalarında aynı kalitede servis ve hizmetlere erişebilmelidir. Örneğin; görme engelli bir birey kentin neresine giderse gitsin kentsel donatıların yolun ne tarafında olduğunu bilmelidir. Yol ağaçları standartlara uygun olarak, donatılar ise engel olmayacak bir biçimde tüm kente aynı standartlarda konumlandırılmalıdır (Dünya Engelliler Vakfı, 2016).

Peyzaj mimarlığı ve tasarım eğitiminde; erişilebilirlik, engelsiz tasarım, evrensel tasarım, herkes için tasarım ve yaş dostu tasarım gibi konulara önem verilmesi, bu alanda yetişmiş olanların eksikliğinin giderilmesi gerekmektedir. Ayrıca Elazığ kentinde erişilebilir engelsiz çevre tasarımı düzenlemelerinde karşılaşılan uygulama hatalarını; konuda uzman kişilerin bulunduğu üniversite, belediye ve diğer kamu kuruluşlarındaki ekiplerle işbirliği yapılarak ortak standartlara göre düzeltilmesi gerekmektedir.

KAYNAKLAR

Akyol, E. (2006). Kent Mobilyaları Tasarım ve Kullanım Süreci, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, s: 37.

Anonim 2, (2016). Herkes için tasarım prensipleri, <http://www.udeducation.org/>, (Erişim Tarihi: 15.02.2016)

Anonim 3, (2016). Engelli ve Yaşlıların Kentsel Alandaki Erişim Zorlukları ve Kent Mobilyalarında Engelsiz Tasarımlar, <http://www.devturkiye.org/>, (Erişim Tarihi: 12.05.2016)

Anonim 4, (2016). Yaya yolu ve kaldırımlarda rampa kullanımı, <http://www.un.org/>, (Erişim Tarihi: 11.04.2016)

Anonim 5, (2016), City of Toronto accessibility design guidelines, Toronto, 2004 https://www1.toronto.ca/static_files/equity_diversity_and_human_rights_office/pdf/accessibility_design_guidelines.pdf, s.58, Giriş (10.04.2014).

BM, Accessibility for the Disabled A Design Manual for a Barrier Free Environment, United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Division for Social Policy and Development, 2004.

Çenet, S., (2013), Tarihi Kent Merkezinin Herkes İçin Tasarım İlkeleri Açısından, İncelenmesi; Edirne Örneği İstanbul, Beykent Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, s:18.

Dünya Engelliler Vakfı, Engelliler İçin Evrensel Standartlar Kılavuzu, (2010). İstanbul, s.22, 56, 179, 44, 23, 25

Dünya Engelliler Vakfı, (2017). Web sitesi: <http://www.devturkiye.org/> (Erişim tarihi: 09.02.2017).

Dünya Sağlık Örgütü (WHO), (2011). Dünya Engellilik Raporu, 2011, Anıl Matbaa, Ankara, s.37,

Elazığ Belediyesi, (2016). <http://www.elazig.bel.tr/sanal360/> (Erişim Tarihi: 10.04.2016)

Ghorab, P., (2015). Kent Mobilyalarının Temel Tasarım İlkelerine Göre Değerlendirilmesi, İstanbul Aydın Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul,s.32-38, 48-61, 55, 56.

Hacıhasanoğlu, I., (1991). Kent mobilyaları, İstanbul, Teknografik Matbaacılık, İstanbul.

Koca, C., (2010). Dünya Engelliler Vakfı, World Handicap Foundation, Engelsiz Şehir Planlaması Bilgilendirme Raporu, İstanbul,s.4,5,6-7,15, 17 .

ÖZİDA (Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı), (2008). Herkes İçin Ulaşılabilirliğin İyileştirilmesi: Örnek Uygulama Rehberi, aslından çeviri, Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı, yayın no: 48, Ankara

Pekcan, H. (2000). "Yaşlılık", Erkan GÖNÜL, Işıkhane VEDAT (eds.) Antropoloji ve Yaşlılık: Prof. Dr. Vedia Emiroğlu'na Armağan içinde, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksek Okulu Yayını

Spahiu, M., (2014). Engelliler İçin Kent Fiziki Mekanının Değerlendirilmesi-Kosova Örneği, Trakya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Edirne,s.14.

Story, M. F., Mueller, J. L., & Mace, R. L. (1998). The universal design file: Designing for people of all ages and abilities. Raleigh, North Carolina State University. http://design.ncsu.edu/cud/pubs_p/pudfiletoc.htm. (Erişim Tarihi: 12.06.2016).

Tasarım Rehberi, Kent Mobilyaları, <http://engelsizkent.org/tasarim-rehberi/kent-mobilyalari/> (Erişim Tarihi:09.04.2016)

TS 12576. Şehir İçi Yollar - Özürlü ve Yaşlılar İçin Sokak, Cadde, Meydan ve Yollarda Yapısal Önlemler ve İşaretlemelerin Tasarım Kuralları.

World Handicap Foundation (WHF), (2008). Barrier-Free Design Guide, Kanada, s.85,86.

Yücel, F. G., (2008). Açık Alanlar, Rekreasyon Alanları ve Yaya Yollarında Engelliler İçin Tasarım, Yapı Dergisi, Sayı 322: 124-129.

5378 Sayılı Özürlüler (Engelliler) Kanunu, <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5378.pdf> (Erişim Tarihi: 15.09.2016).

EXTENDED ABSTRACT

Developing technology and increasing concretization are removing the city from the habitable space feature. In order to prevent individuals from staying indoors, it is necessary to offer the places to breathe in the public spaces, while meeting the simple needs of individuals. For this purpose in the streets, parks etc. such as urban furniture, landscape elements are used. Urban furniture is meaningful for the location. Designs that solve the problems or respond to the requirements always have a successful result. The needs of the community, which is the user of the design and the environment where the design is applied, are important for the acceptance of the design and its adaptation to the environment. This situation shows why requests are more important than needs. Environmental quality based on requests shows the variability of creating a better environment according to culture.

Nowadays, city furniture are designed only considering the needs of healthy users. Mostly these designs prevent disabled and old people from walking around freely except for their home and having a normal life. For this reason, it is necessary to develop proposals that include all users, are safer, more legible, more egalitarian and less costly in economic terms. In order to achieve this aim, the applications to be made in the buildings, urban spaces and transportation, education, health and commercial areas should be made by taking into consideration the design for all criteria to respond to those users who need special designs.

Within the study, squares as meeting places for public were analyzed in the province Elazığ. With this aim, İzzet Paşa Square, Teacher age and Ahmet Aytar Square, three great squares were chosen as case study. Users who need special designs, were grouped in visual problems, hearing problems, physical problems ones and old ones. In chosen areas, what difficulties disabled and old ones had, were tried to determine.

In this respect, design approaches were classified into equipment depending and non-depending on infra-structure. The groups were shown in tables and supported by photographing the squares between 12.05.2016 and 09: 00-12: 00. The observations made on 07.04.2016 - 14.04.2016 and 12.05.2016-20.05.2016 and between 08: 00-11: 00, 13: 00-16: 00 and 18: 00-21: 00 are applied to the users. semi-structured interview method. Different dates and clocks were preferred especially in order to identify different user profiles. Users were asked to evaluate this equipment as positive or negative ones in verbal interviews. Their results were described in tables in accordance with the users' characteristics.

In the interviews, 45 users were asked to evaluate this equipment as positive or negative for each square. As a result, the design principles of the disabled and elderly people, which are public space, and the urban furniture, can be used easily.

In conclusion, suitability analyzes were made for city furniture depending and non-depending on infra-structure in chosen squares of the province Elazığ.